

Novel·la Romànica Medieval

Codi: 103366
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501913 Estudis d'Anglès i Francès	OT	3	0
2501913 Estudis d'Anglès i Francès	OT	4	0
2502533 Estudis Francesos	OT	3	0
2502533 Estudis Francesos	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Antoni Rossell Mayo
Correu electrònic: Antoni.Rossell@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No s'escau.

Objectius

Endeguem un curs dedicat al gènere narratiu medieval amb més ressò a la literatura posterior: el *roman*, la novel·la. No és agosarat dir que els paràmetres narratius moderns neixen al Segle XII. Els models narratius, argumentals i estratègies literàries que es van forjar en aquest segle, han influenciat constantment i fins avui la narrativa occidental. No obstant la novel·la medieval gaudeix de tradicions literàries i formals múltiples: la literatura llatina clàssica, les narracions líriques bretones i gal·leses, l'èpica i la lírica medieval, ... Tot plegat ha conformat un gènere literari que gaudeix de diferents pols d'atracció per un públic contemporani. Wagner, John Steinbecko autors contemporanis com Ken Follett i molts d'altres han estat hereus d'aquest gènere i la seva tradició literària. A partir dels textos originals, dels quals l'alumne en tindrà una traducció, s'analitzaran els contextos socioculturals que van fer possible aquest gènere literari. Dedicarem una especial atenció al públic femení i la seva influència en el desenvolupament de la novel·la medieval. No podem deslligar aquest gènere de la situació històrica i dels condicionants polítics que van influir en el naixement de la novel·la artúrica, així com a la sacralització de temes com el Sant Greal, a partir dels mites pagans i la seva simbologia. Tractarem el celtisme, tant des de la tradició medieval com la seva influència en el Romanticisme. Començarem per les interferències genèriques del Roman d'Alexandre, i ens endinsarem en l'obra del novel·lista més famós de l'Edat Mitjana romànica, Chrétien de Troyes. Això no obstant, la nostra atenció abordarà també la novel·la romànica occitana, com el *Roman de Flamenca*, en la seva dimensió eròtic-cortesana, i els subgèneres de las "Novas". Es tracta d'un curs que vol desmarcar-se dels encarcaments tradicionals i que aposta per convertir l'aula i el temari en punt de discussió del gènere narratiu medieval en vers i en prosa, així com desvetllar les fonts i les bases de la tradició narrativa moderna i contemporània.

Competències

Estudis d'Anglès i Francès

- Establir les pautes de definició dels gèneres literaris medievals a partir de la seva naturalesa oral o escrita.
- Estudi comparat i pluricultural de les diferents literatures romàniques medievals.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.

Estudis Francesos

- Analitzar des d'una perspectiva contrastiva i pluricultural les diferents literatures romàniques medievals.
- Demostrar que coneix les primeres literatures europees en llengües romàniques medievals.
- Establir les pautes de definició dels gèneres literaris medievals a partir de la seva naturalesa oral o escrita.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar conceptualment una obra de la matèria en qüestió.
2. Analitzar documents literaris medievals orals i escrits.
3. Analitzar les literatures romàniques en el seu context social, religiós i polític.
4. Argumentar sobre diversos temes i problemes literaris a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats.
5. Descriure els primers monuments lingüístics i literaris medievals.
6. Identificar i analitzar textos originaris de la tradició literària europea.
7. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema.
8. Interpretar críticament obres literàries tenint en compte les relacions entre els diferents àmbits de la literatura i la relació de la literatura amb les àrees humanes, artístiques i socials.
9. Ser capaç de definir els gèneres literaris medievals.
10. Ser capaç de realitzar una anàlisi comparativa i pluricultural de les diferents literatures romàniques medievals.

Continguts

1. El naixement del **roman** medieval: Tradició clàssica i hel·lenística.
 - 1.1. La feminitat d'un gènere.
 - 1.2. La creació d'una mitologia per part de l'aristocràcia: mecenatge i ideologia.
2. La novel·la medieval de tema llatí i grec: L'adaptació medieval dels temes clàssics grecs i romans. **El roman antique**: La tríada clàssica.

- 2.1. El *Roman d'Alexandre*, entre dos gèneres: L'inici de la tradició. Públic i condicionament genèric.
- 2.2. *El roman antique*: La tríada clàssica: De l'èpica clàssica a la novel·la.
- 2.3. El *Roman d'Eneas* i la tradició virgiliana. L'adaptació medieval.
- 2.4. El *Roman de Troie* de Benet de Sainte-Maure i la tradició clàssica
- 2.5. El *Roman de Thèbes* i la vinculació amb el gènere tràgic grec
3. La matèria de Bretanya
 - 3.1. La narrativa bretona: un espai intersistèmic entre la lírica i la narrativa. Plurilingüisme, oralitat i feminitat.
 - 3.2. Bretanya continental i insular, el bressol i l'espai mític de la matèria de Bretanya
 - 3.3. Els *lais* i la novetat d'un univers meravellós. Concepció genèrica, oralitat i música.
 - 3.4. Maria de França, subjectivitat i aportació literària a un món masculí.
 - 3.5. La tradició cortesana d'un gènere narratiu: de la lírica a la narrativa: els *Lais*
 - 3.5. La llegenda de Tristany: Antecedents clàssics i medievals: Celtisme i tradició clàssica
 - 3.5.a. Arqueologia d'una llegenda: Les versions i els manuscrits conservats dins l'àmbit romànic i germànic
 - 3.5.b. Dues concepcions de l'amor: l'esperança front al destí fatal. Antropologia i mites de la fecunditat.
 - 3.5.c. El *Tristany* de Béroul
 - 3.5.d. El *Tristany* de Tomàs d'Anglaterra
 - 3.5.e. La *Folie* de Tristany
 - 3.5.f. Wagner i la llegenda de Tristany: Antecedents literaris. La música de Wagner, un intersistema mític. Beardsley i la il·lustració de la llegenda.
4. El cicle artúric: Una maniobra política? Enric II d'Anglaterra. Cavalleria, cortesia i espais mítics i d'aventures. El món meravellós.
 - 4.1. El *Romane Brut* de Wace i la *Historia Regum Britanniae* de Geoffroi de Montmouth: Plurilingüisme estratègic. Història dinàstica i nous models ètics.
 - 4.2. Els protagonistes del món artúric. Artús, els cavallers i les dames: Psicologia i cortesia.
 - 4.3. Chrétien de Troyes, personalitat i activitat literària: Les contradiccions d'un clergue. Justificació ideològica: "*matière*", "*sen*", "*conjointure*".
 - 4.3.a. Subjectivitat i declaració de principis: Els "Pròlegs" de les seves novel·les. Tècnica literària i elements de la creació novel·lesca.
 - 4.3.b. *Erec i Enide*, entre l'obediència i la capacitat del matrimoni per encabir l'amor.
 - 4.3.c. *Cligès*, Tristany i el món clàssic
 - 4.3.d. *El Cavaller del Lleó* i el món grec clàssica
 - 4.3.e. *El Cavaller de la carreta*: Fidelitat i transgressió en la relació adúltera. Violència i cortesia
 - 4.3.f. *Perceval, le conte du Graal*. Contextualització històrica. Tradició i religiositat. Anàlisi d'un mite, dels reis i dels seus personatges. Aventura i destí.

4.4. Les continuacions d'*El conte del Graal* de Chrétien de Troyes. Robert de Boron, *Roman de l'histoire du Graal*, la cristianització del mite. Tradició romàntica.

4.5. *Jaufré e Bruesentz*: La matèria artúrica a Occitània

4.6. *Roman* bretó en prosa: Món místic i construcció de l'ideal cavalleresc

4.6.a. *Perlesvaus, le haut livre du Graal*.

4.6.b. *Estoire de Merlin* o *Merlin-Vulgate*.

4.6.c. *Lancelot propre* (vulgata).

4.6.d. *Queste del Saint Graal* (vulgata)

4.6.e. *Mort le roi Artu* (vulgata).

5. Narrativa eròtica: **el Roman de Flamenca**. De l'erotisme de la *fin'amors* al *fabliau*

6. El **roman féerique**: *La Melusina* de Jean d'Arras: De les fades a l'estratègia nobiliària.

7. El romanç realista i la confrontació amb el món artúric. El *roman* com *exemplum*.

7.1. Jean Renart

8. El **Roman de Renart**. Les branques del **Roman de Renart**. El viatge i la fàbula.

9. Le roman de la Rose. Una novel·la i dos autors: Guillaume de Lorris i Jean de Meun: La rosa, el jardí i l'amor. Un univers simbòlic

Metodologia

En termes generals, es dirigirà l'aprenentatge mitjançant el següent conjunt de tècniques i accions:

-Classe magistral amb el suport TIC i discussió col·lectiva.

-Utilització de textos originals amb traducció

-Pràctica d'expressió escrita i oral.

-Realització d'exercicis individuals i en grup, tant escrits com orals.

-Realització d'activitats autònomes: lectures de fonts primàries i crítiques, redacció i recerca bibliogràfica.

-Sessions pràctiques de correcció i seguiment dels exercicis.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitat participativa a la classe i coordinada amb d'altres companys.	10	0,4	
Tipus: Supervisades			
Dos (mínim) comentaris de textos narratius.	20	0,8	
Tipus: Autònomes			

Avaluació

4 activitats avaluatives: 2 orals i 2 escrites repartides al llarg del quàtrimestre: 50% de la qualificació final.

La revisió de les qualificacions es realitzarà en el mateix moment d'entrega de les qualificacions.

Les recuperacions es realitzaran 2 setmanes després de l'entrega dels resultats de les proves.

Prova final de curs a partir dels continguts impartits: 50% de la qualificació final.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat continuada	Aproximació bibliogràfica autònoma a la matèria.	10	0,4	1, 2, 9, 10
Activitat participativa a la classe i coordinada amb d'altres companys.	Avaluació amb orientació instrumental i bibliogràfica	24	0,96	1, 2, 8, 9, 10
Anàlisi a l'aula amb estudiants dels continguts del curs a la segona part del curs	Avaluació comprensió i assimilació de continguts	10	0,4	2, 3, 5, 6, 9, 10
Desenvolupar un tema del programa i exposar-lo a classe	Avaluació amb orientació instrumental i bibliogràfica	30	1,2	1, 2, 8, 9, 10
Exposició oral a l'aula	Avaluació coneixements i capacitat de l'alumne	6	0,24	1, 4, 8
Treball escrit	Avaluació de recrea	10	0,4	7

Bibliografia

Alvar, Carlos (1991) *El rey Arturo y su mundo. Diccionario de mitología artúrica*, Madrid: Alianza Tres.

Auerbach, E. (1996) *Mimesis, La representación de la realidad en la literatura*

occidental (1942). Mèxic: FCE.

Bajtín, Mijail (1978) *Esthétique et théorie du roman*, París: Gallimard.

Bezzola, R. (1944-1960) *Les origines et la formation de la littérature courtoise en Occident*, 3 vols.

Bezzola, Reto (1947) *Le sens de l'aventure et de l'amour*, París: La Jeune Parque.

Biller, G. (1984) *Etude sur le style des premiers romans français en vers (1150-1175)*, Ginebra: Slatkine, La primera edició és de 1916.

Cirlot, V. (1987) *La novela artúrica. Orígenes de la ficción en la cultura europea*, Barcelona: Montesinos.

Duggan, Joseph (1989) "Oral performance of romance in Medieval France", a *Continuations. Essays on Medieval French Literature and Language in Honor of John L. Grigsby*, Birmingham: Summa, pp. 51-61.

Fourrier, Anthime (1960) *Le courant réaliste dans la littérature courtois en France au Moyen Âge*, París: Nizet.

Gallais, Pierre (1964/1970) "Recherches sur la mentalité des romanciers français du Moyen Âge", *Cahiers de Civilisation Médiévale*, 7 (1964), pp. 479-493 y 13 (1970), pp. 333-347.

García Gual, C. (1983) *Historia del rey Arturo y de los nobles y errantes caballeros de*

la Tabla Redonda. Madrid: Alianza.

García Gual, C. (1974) *Primeras novelas europeas*, Madrid: Itsmo.

GRLMA, IV=Jean Frappier y Reinhold Grimm, eds. (1978/1984). *Le Roman jusqu'à la fin du XIIIe siècle*. Vol 1: Partie historique, Heidelberg: Carl Winter, 1978 (*Grundriss der romanische Literaturen des Mittelalters*, IV); Vol. 2: Partie documentaire, Heidelberg: Carl Winter, 1984 (*Grundriss der romanische Literaturen des Mittelalters*, IV).

Huchet, J. C. (1984) *Le roman médiéval*. Paris: PUF.

Kelly, Douglas (1992) *The Art of Medieval French Romance*, Madison: The University of Wisconsin Press.

Kölher, E. (1990) *La aventura caballeresca: Ideal y realidad en la narrativa cortés*

(1957). Barcelona: Sirmio. Edició alemana de 1957.

Lazar, Moshé (1964) *Amour courtois et "fin'amors" dans la littérature du XIIe siècle*, Paris: Klincksieck,

Meneghetti, Maria Luisa, ed. (1988). *Il Romanzo*, Bolonia: Il Mulino (Strumenti di Filologia Romanza).

Pastoureau, M. (1994). *La vida cotidiana de los caballeros de la Tabla Redonda*. Madrid: Ediciones Temas de Hoy.

Antoni Rossell (2011) *Erec y Enide*, Madrid: Alianza Editorial, en colaboración con Carlos

Alvar y Victòria Ciriot.

Antoni Rossell (2019) *Flamenca* (Traducción), prólogo de Mercedes Brea, Anem Editors.

Ruiz Domènec, José Enrique (1984). *La caballería y la imagen cortesana del mundo*, Génova: Istituto di Medievistica dell'Università.

Ruiz Domènec, José Enrique (1993). *La novela y el espíritu de la caballería*, Barcelona: Mondadori.

Torres Asensio, G. (1989). *Los orígenes de la literatura artúrica*. Barcelona: PPU.

Zink, M. (1985), *La subjectivité littéraire*. Paris: PUF.